

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO-4101-08-09/2011
P/11/070

Warszawa, dnia 24 kwietnia 2012 r.

**Pan
dr Olaf Gajl
Dyrektor
Ośrodka Przetwarzania Informacji
w Warszawie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r. poz. 82, ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował Ośrodek Przetwarzania Informacji w Warszawie (*Ośrodek, OPI*) w zakresie wykorzystania środków publicznych na naukę w latach 2009-2011.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 3 kwietnia 2012 r., stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, skontrolowaną działalność Ośrodka.

Formułując ocenę pozytywną NIK uwzględniła: zaangażowanie Ośrodka w realizację zadań zleconych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (w tym projektów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz innych źródeł zagranicznych, w szczególności: zadań Instytucji Wdrażającej w ramach realizacji Priorytetu XIV – Infrastruktura szkolnictwa wyższego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ), zadań Instytucji Wdrażającej w ramach działań 1.1, 1.3 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (PO IG), wdrażania Polsko-Norweskiego Funduszu Badań Naukowych, wdrażania Polsko-Szwajcarskiego Programu Badawczego), udział w realizacji projektu systemowego pn. *Wsparcie systemu zarządzania badaniami naukowymi oraz ich wynikami* w ramach PO IG, a także realizację zadań statutowych polegających na projektowaniu, eksploatacji i doskonaleniu systemów informacyjnych dla finansowania nauki z budżetu państwa na potrzeby Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i jednostek działających na rzecz badań naukowych, w tym Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowego Centrum Nauki.

Statutowym przedmiotem działania Ośrodka jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, prac projektowych, prac wdrożeniowych i usługowych w zakresie systemów informacyjnych, a także prowadzenie działalności gospodarczej.

Działalność OPI była finansowana ze środków finansowych na naukę, środków funduszy strukturalnych, programów Unii Europejskiej oraz innych źródeł zagranicznych, a także ze środków uzyskiwanych z prowadzonej działalności gospodarczej. W latach 2009 – 2011 wysokość pozyskanych przez Ośrodek środków wynosiła odpowiednio: 18.674,1 tys. zł, 16.049,6 tys. zł, 30.414,9 tys. zł, natomiast zrealizowanych wydatków odpowiednio: 17.812,8 tys. zł, 15.584,4 tys. zł, 25.112,7 tys. zł. W strukturze pozyskanych w tych latach środków, środki na naukę stanowiły odpowiednio: 5.703,6 tys. zł (30,5%), 5.023,4 tys. zł (31,3%), 3.970,8 tys. zł (13,1%), środki z budżetu Unii Europejskiej oraz innych źródeł zagranicznych odpowiednio: 11.336,7 tys. zł (60,7%), 11.710,1 tys. zł (73,0%), 24.884,5 tys. zł (81,8%), środki pozostałe (w tym m.in. prowadzonej działalności gospodarczej) odpowiednio: 1.633,7 tys. zł (8,7%), 1.321,0 tys. zł (8,2%), 1.559,5 tys. zł (5,1%). W strukturze zrealizowanych wydatków, wydatki sfinansowane środkami na naukę stanowiły odpowiednio: 5.446,7 tys. zł (30,6%), 5.296,0 tys. zł (34%), 2.793,3 tys. zł (11,1%), natomiast wydatki sfinansowane środkami z budżetu Unii Europejskiej oraz innych źródeł zagranicznych – 11.395,7 tys. zł (64,0%), 12.271,6 tys. zł (73,0%), 21.389,8 tys. zł (85,2%). Wydatki sfinansowane pozostałymi środkami stanowiły odpowiednio: 970,4 tys. zł (5,4%), 572,2 tys. zł (3,7%), 929,6 tys. zł (3,7%).

W badanym okresie działania Ośrodka koncentrowały się na wdrażaniu: funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (PO IŚ, PO IG), Polsko-Norweskiego Funduszu Badań Naukowych, Polsko-Szwajcarskiego Programu Badawczego, projektowaniu, wdrażaniu, eksploatacji i doskonaleniu systemów informacyjnych dla potrzeb finansowania nauki z budżetu państwa, wspomaganiu procesów organizacji i finansowania badań naukowych – finansowanych środkami pochodzącymi ze źródeł zagranicznych. Przychody Ośrodka z tych tytułów w latach 2009 – 2011 (dane 2011 r. przed sporządzeniem sprawozdania finansowego) stanowiły odpowiednio: 11.395,7 tys. zł (58,6% przychodów ogółem), 10.721,5 tys. zł (59,4%), 16.380,7 tys. zł (73,0%), z tego przychody z wdrażania funduszy strukturalnych i obsługi programów i inicjatyw finansowych finansowanych środkami pochodzącymi ze źródeł zagranicznych odpowiednio: 11.048,6 tys. zł (56,8% przychodów ogółem), 9.814,0 tys. zł (54,4%), 13.116,0 tys. zł (58,5%).

W 2010 r. na zlecenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w ramach realizacji projektu systemowego PO IG pn. *Wsparcie systemu zarządzania badaniami naukowymi oraz ich wynikami*, Ośrodek rozpoczął realizację sześciu sub-projektów (z tego jeden zakończył), w 2011 r. realizował osiem sub-projektów (z tego dwa zakończył). Realizowane zadania dotyczyły m.in.: analizy najlepszych praktyk w zarządzaniu pracami B+R, analizy działalności ośrodków transferu technologii (zarządzanie oraz komercjalizacja B+R), bazy projektów *Foresight*, biblioteki multimedialnej publikacji raportów z badań prowadzonych w Polsce, opracowania koncepcji funkcjonowania bazy danych o zrealizowanych projektach badawczych i infrastrukturalnych oraz opracowania systemu wspomagania wyboru recenzentów.

Przychody OPI z realizacji projektu systemowego wyniosły w 2010 r. 878,4 tys. zł (4,9% przychodów ogółem), a w 2011 r. (dane przed sporządzeniem sprawozdania finansowego) – 3.264,7 tys. zł (14,5%).

W latach 2009 – 2011 Ośrodek realizował w ramach działalności statutowej średnio 11 zadań rocznie, w tym w grupie zadań badawczo-rozwojowych – dwa, a w grupie zadań w ramach działalności wspomagającej badania i utrzymania baz danych – dziewięć. Przychody z działalności statutowej wynosiły: 4.098,3 tys. zł (21% przychodów ogółem) w 2009 r., 3.936,0 tys. zł (21,8%) w 2010 r. oraz 2.238,3 tys. zł (10%) w 2011 r. (dane przed sporządzeniem sprawozdania finansowego).

W ramach działalności statutowej oraz zgodnie z umowami zawartymi z Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego Ośrodek prowadził bazy danych zawierające informacje o nauce polskiej, w tym:

- 1) zintegrowaną bazę danych pn. *Nauka polska* zawierającą m.in. informacje o jednostkach naukowo-badawczych, placówkach wspomagających naukę (archiwach, bibliotekach naukowych i muzeach mających charakter naukowy), prowadzonych badaniach naukowych, uzyskiwanych stopniach naukowych doktora i doktora habilitowanego, oraz osobach prowadzących badania naukowe, naukowcach polskiego pochodzenia mieszkających na stałe poza granicami kraju, konferencjach, targach i wystawach;
- 2) bazę danych pn. *Obsługa Strumieni Finansowania Nauki* prowadzoną na potrzeby Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Narodowego Centrum Nauki dla obsługi wniosków i zawartych umów o realizację projektów badawczych, rozwojowych, wspomagających badania, międzynarodowych i innych w ogłaszanych przez te podmioty konkursach;
- 3) bazę pn. *Ankieta jednostki* obejmującą dane ze sprawozdania pn. *Ankieta jednostki*, do którego składania zobowiązane były wszystkie instytucje występujące o dofinansowanie swojej działalności statutowej dotacją budżetową;
- 4) bazę pn. *Aparatura Badawcza* gromadzącą dane o urządzeniach laboratoryjnych oraz aparaturze badawczej, która jest w posiadaniu krajowych jednostek naukowych;
- 5) bazę pn. *Technologie, Przedsiębiorstwa i Produkty Innowacyjne* realizowaną w latach 2008 – 2011 na zlecenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zawierającą informacje o technologiach i produktach innowacyjnych powstałych w wyniku działalności polskich placówek badawczych;
- 6) bazę pn. *System Informacji o Szkolnictwie Wyższym POL-on* utworzoną w 2011 r., której celem m.in. jest wspomaganie podziału dotacji dla szkół wyższych i jednostek naukowych oraz udostępnianie informacji o ich przyznaniu, wspomaganie oceny jakości kształcenia i badań naukowych.

W latach 2009 – 2011 Ośrodek zatrudniał odpowiednio: 126, 161, 208 pracowników, w tym: po czterech pracowników naukowych w 2009 r. (3,2% ogółu) i 2011 r. (1,9%) oraz pięciu (3,1%) w 2010 r. Liczba pracowników badawczo-technicznych wyniosła odpowiednio: 0 (0,0%), 8 (5%), 12 (5,8%). Pracownicy inżynierijno-techniczni stanowili odpowiednio: 38 osób w 2009 r. (30,2%), 43 osoby w 2010 r. (26,7%) oraz 65

(31,3%) w 2011 r., z tego średnio ponad 9% stanowili pracownicy obsługi baz danych. Pozostałą grupę zatrudnionych stanowili pracownicy administracyjno-ekonomiczni: 24 (19,0%), 23 (14,3%), 24 (11,5%) oraz pracownicy obsługi i inni: 60 (47,6%), 82 (50,9%), 103 (49,5%) ogólnej liczby zatrudnionych. Liczba i struktura zatrudnionych pracowników Ośrodka wynikała z realizowanych zadań.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na: niepełnej realizacji obowiązku prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz niezapewnieniu kompletności i aktualności danych zawartych w bazie *Nauka polska* w zakresie wyników badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych przez polskie jednostki naukowe.

1. W badanym okresie Instytut nie realizował w pełni obowiązku dotyczącego prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych wynikającego z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o *jednostkach badawczo-rozwojowych* (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993, ze zm.) oraz z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 618, ze zm.).

W latach 2007-2011 działalność badawczo-rozwojowa Ośrodka cechowała się niskim poziomem efektywności naukowej. Pracownicy naukowcy OPI opublikowali we wskazanym okresie zaledwie jeden artykuł naukowy w czasopiśmie wyróżnionym przez *Journal Citation Reports* o obliczonym współczynniku wpływu w danej dziedzinie nauki (*Impact Factor*) oraz dwa – w czasopismach recenzowanych wymienionych w wykazie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także trzy monografie w języku angielskim. W latach 2007-2011 pracownicy naukowcy OPI nie wykazywali cytowań (według danych *Science Citation Index*). Ośrodek nie zgłaszał również wynalazków w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej i za granicą. Nie uzyskał również praw ochronnych do wzoru użytkowego, przemysłowego, ani praw autorskich do utworu, będącego wynikiem działalności twórczej o indywidualnym charakterze. OPI nie posiada uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego.

W 2010 r. Ośrodek nie zrealizował jednego z dwóch zadań badawczych (50%) przewidzianych do wykonania w ramach podstawowej działalności statutowej i dofinansowanych ze środków na naukę przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dotyczyło to zadania pn. *Kierunki zmian w sektorze badawczo-rozwojowym*, którego realizację uniemożliwiła zmiana zakresu obowiązków przewidywanego wykonawcy. Natomiast w 2011 r. Ośrodek nie wykorzystał środków dotacji na podstawową działalność statutową w wysokości 1.095,5 tys. zł, jak również nie podjął realizacji wszystkich zadań badawczych ujętych we wniosku o przyznanie tejże dotacji złożonym Ministrowi.

W latach 2009 – 2011 OPI wykazywał niewielką aktywność w zakresie pozyskiwania środków finansowych na realizację projektów naukowo-badawczych. Ośrodek nie występował do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju z wnioskami o przyznanie środków finansowych na realizację projektów badawczych (własnych, habilitacyjnych, promotorskich i zamawianych), rozwojowych i celowych. W konsekwencji, we wskazanym okresie OPI nie dysponował środkami na realizację takich projektów.

W latach 2010 – 2011 Ośrodek złożył dwa wnioski o przyznanie środków finansowych na realizację projektów międzynarodowych w ramach współpracy naukowej z zagranicą; pierwszy z nich nie został przyjęty do realizacji, a drugi (do czasu zakończenia kontroli) nie został jeszcze rozpatrzony.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli zauważa, iż w latach 2009-2011 Ośrodek wnioskował do Ministra o przyznanie środków finansowych na realizację dziewięciu nowych zadań badawczo-rozwojowych w ramach podstawowej działalności statutowej, z których dofinansowanie otrzymało zaledwie jedno (11%). W wyniku otrzymania kwoty środków dotacji w wysokości znacznie niższej od wnioskowanej OPI zrezygnował również z realizacji trzech kontynuowanych zadań badawczo-rozwojowych. Jak wskazano wyżej podstawowa działalność statutowa Ośrodka koncentrowała się głównie na realizacji zadań wspomagających badania dotyczących w szczególności na utrzymaniu, eksploatacji i udostępnianiu baz danych oraz wydawaniu informatorów i biuletynów poświęconych sprawom polskiej nauki.

2. Przyjęty przez Ośrodek sposób pozyskiwania danych do bazy „*Nauka polska*” nie zapewnia kompletności i aktualności zawartych tam informacji dotyczących wyników badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych przez polskie jednostki naukowe i badawcze.

Wykonane w trakcie kontroli badanie porównawcze w zakresie rzetelności danych zawartych w bazie *Nauka polska* (moduł *Synaba*) oraz w systemie *Obsługi Strumieni Finansowania Nauki* (OSF) wykazało istotne rozbieżności dotyczące liczby zrealizowanych projektów badawczych w latach 2007-2011. Baza *Nauka polska* zawierała informacje dotyczące 6.358 zrealizowanych projektów, co stanowiło zaledwie 55% podpisanych umów o finansowanie projektów badawczych (11.591) zarejestrowanych w systemie OSF we wskazanym okresie. Przyczyną niekompletności danych ujętych w powyższej bazie było niezapewnienie przez OPI informowania przez wykonawców projektów badawczych o ich wynikach.

Ponadto Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż opublikowane przez OPI w sieci Internet (w zakładce *Ankieta jednostki – Ocena parametryczna 2010*) informacje na temat wyników oceny parametrycznej przeprowadzonej w 2010 r. przez właściwe komisje Rady Nauki (organu działającego przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego) nie opierały się na ostatecznych danych przyjętych w procesie kategoryzacji jednostek naukowych. Nie uwzględniały one podziału na grupy jednorodne złożone z małych jednostek naukowych, a także zmian dokonanych przez członków Rady Nauki w związku z weryfikacją dokumentów nadesłanych przez jednostki oraz zmian wynikających z procedury odwoławczej.

W ocenie NIK, Ośrodek powinien zapewnić, aby informacje publikowane na stronie internetowej OPI opierały się na rzetelnych i zgodnych ze stanem faktycznym danych.

* * *

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1) podjęcie skutecznych działań w celu pełnej realizacji obowiązku prowadzenia badań naukowych i prac

rozwojowych,

- 2) zapewnienie kompletności i aktualności danych zawartych w bazie *Nauka polska* w zakresie wyników badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych przez polskie jednostki naukowe,
- 3) wystąpienie do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o przekazanie pełnych danych przyjętych w procesie oceny parametrycznej jednostek, a w przypadku nieotrzymania takich danych odstąpienie od ich publikacji w dotychczasowej formie.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, proszę Pana Dyrektora o przedstawienie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.